

TÜRKLERLE HAÇLILARIN İLK KARŞILAŞMASI: DRAKON SAVAŞI

Birsel Küçüksipahioğlu*

Anadolu fatihi olarak bilinen Kutalmışoğlu Süleymanşah'ın 1086 yılında ölümü ile devlet 1093 yılından itibaren oğlu I. Kılıç Arslan ile devam etti. Bu dönem dağılan Türk birliğinin kurulması, İznik ve civarından daha geniş bir coğrafyaya geçiş ve kısa sürede güçlenme ile dikkatleri üzerine çekti. Ordusuyla Bizans İmparatorluğu'nun Bithinya topraklarına akınlarda bulunan, oluşturduğu korku sebebiyle İmparator Aleksios'a (1081-1118) yeni projeler hazırlama¹ imkânı sunan Kılıç Arslan, 1107 yılına kadar devam eden hükümdarlığı boyunca devleti için mücadele eden, bu devletin devamı ve varlığı için uğraşan büyük bir kahraman olarak belirmiştir. Onun sadece Türkleri Anadolu'dan atmak için gelen Haçlı ordularına karşı verdiği mücadele bile baştan sona bir destan niteliğindedir. Bu makalede, I. Kılıç Arslan'ın Haçlılarla mücadelesinin ilk safhası ve aynı zamanda onlarla ilk karşılaşması olan Drakon Savaşı anlatılacaktır.

Papa II. Urbanus'un Clermont Konsili'nde (18-28 Kasım 1095) yaptığı çağrı üzerine resmen başlayan Haçlı Seferleri, 200 yıl boyunca hem doğuyu hem de batıyı meşgul

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı.

¹ Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı.

Bizans İmparatoru Aleksios, İzmit ve civarına dayanan Türk akınlara mani olabilmek için Sapanca Gölü'nün güneyinden başlayıp sahile doğru uzayan bir hendeğin varlığını tespit etmiş ve bunun daha derin kazılması emrini vermişti. Hendeğin gölün suyu ile doldurup kanal haline getirmeyi ve bu sayede Türklerin bölgeye girmesini engellemeyi düşünmekteydi. Üstelik kanal ile gölün birleştiği yere Demirkule ismini verdiği bir kale yapılmasını da istemişti. Fakat bu proje tamamlanamadan Haçlıların geldiği haberini aldı. *Anna Kommena. Alexiad*, trc. Bilge Umar, İstanbul 1996, s. 301-302. Krş. Işın Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, Ankara 1996, s. 18-19.

eden büyük bir hareket olarak kayıtlara geçti. Doğu'ya düzenlenen dokuz büyük sefer içinde tek başarılı olarak kabul edilen Birinci Haçlı Seferi (1096-1099), Papanın Clermont Konsili'nde yaptığı konuşmanın tesiriyle Avrupa'yı ayağa kaldırdı. Zira Urbanus, bu konuşmasında Boğaziçi sahillerine kadar ulaştıklarını belirttiği Türkleri hem Anadolu hem de Yakındoğu'dan atma zamanının geldiğini, onların idaresi altında yaşamının dayanılmaz bir işkence olduğunu ve bu sebeple uzaklaştırılmaları için harekete geçilmesi gerektiğini söylemekteydi. Papa bunu yaparken dini itici güç olarak kullanmayı, din adamı olmasına rağmen öç teması işlemeyi ve Avrupa'nın aç, fakir, toplumu huzursuz eden, kavga çıkaran herkesi doğunun zenginliklerini göstererek seferi cazip kılmaya çalıştı. Bu konuşma o kadar etkiliydi ki herkes bu oluşuma katılmak için seferber oldu. Üstelik papa konsilden sonra Avrupa'nın belirli merkezlerine giderek vaazlar verdi, ayrıca her yerde seferin anlatılmasını din adamlarından istemek suretiyle hareketin güçlenmesini sağladı. Papanın din adamlarından biri Amiens şehrinde olduğu ifade edilen Fransız asıllı Pierre l'Hermite adında bir keşişti.²

Pierre, bu çağrının her tarafta duyulması için çaba gösterdi ve genelde halka vaaz vererek onları etkileme yoluna gitti. Haçlı tarihçisi Albertus Aquensis, onun ikna edici bir vaiz ve iyi bir hatip olduğunu söylemekteydi.³ Clermont Konsili'nde bulunmamasına rağmen bunu görev bilen Pierre 1095 yılı içinde vaazlarına başlamıştı. Kısa boyu ve son derece zayıf olarak tanımlanan fizikine rağmen insanları etkileyen bir yanı bulunmaktaydı. Hatta bir başka Haçlı tarihçisi Guibertus Novigentis onun için “ne söyler veya yaparsa sanki ilahi bir şeymiş gibi görünürdü” demektedir.⁴ Vaazlarını ağırlıklı olarak Fransa ve Almanya'da veren Pierre, Bizans tarih yazarı Anna Komnena'nın kaydına göre vaazlarında, Tanrısal bir sesin kendisine Fransa'daki tüm kontların Kutsal Mezar'da saygı duası etmek için yurtlarından ayrılması gerektiğini ve bütün güçleriyle Kudüs'ü Türklerden kurtarmalarını istediğini söylemekteydi.⁵ Pierre, kendisinin gitmek isteyip de ulaşmadığı yerlere ise Fransız asıllı Gautier Sans Avoir ve Alman Gottschalk'ı yolladı.

Papanın teşvik ve desteği ile kısa sürede doğuya gitmek için asillerin liderliğinde beş büyük ordu hazırlandı. Pierre l'Hermite, Haçlı seferi için Avrupa'da oluşturulan bu beş gruptan önce Doğu'ya hareket kararı aldı. Pierre, Fransa'dan ayrılarak 12 Nisan 1096'da Köln'e geldi. Burada bir müddet kalarak Alman asilleri sefere katılmaya

² Fulcherius Carnotensis, *Gesta Francorum Iherusalem peregrinantium*, RHC. occ., III, I, s. 321 vd, trc. R. Ryan, *Fulcher of Chartres. A History of the Expedition to Jerusalem 1095-1127*, Knoxville 1969, s. 61 vd. Ayrıca bkz. Steven Runciman, *A History of the Crusades*, 3 cilt, London 1951-54, trc. Fikret İşıltan, *Haçlı Seferleri Tarihi*, 3 cilt, Ankara 1989, I, s. 83 vd.

³ Albertus Aquensis, *Liber Christianae Expeditionis pro Ereptione, Emundatione et Restitutione Sanctae Hierosolymitanae Ecclesiae*, RHC. occ., IV, I, II, s. 272, trc. Susan B. Edgington, *Albert of Aachen, Historia Ierosolimitana. History of the Journey to Jerusalem*, Oxford 2007, s. 3.

⁴ Guibertus Novigentis, *Gesta Dei Per Francos*, RHC. Occ, IV, II, s. 142, trc. Robert Levine, *The Deeds of God through the Franks*, 1997, II, s. 43. Krş. Runciman, a.g.e., I, s. 88-89.

⁵ Anna Komnena, a.g.e., s. 303.

ikna etmeyi deneyecekti. Gautier ve 1000'in üzerinde olduğu ifade edilen Fransızlar beklemenin anlamsız olduğunu düşündüklerinden yola çıkmaya karar verip buradan ayrıldı. Pierre ve ordusu ise kendileri ile birlikte gelen Gottschalk ve diğer Almanlarla 20 Nisan 1096'da Köln'den hareket etti. Pierre'in hem Fransa'da hem de Almanya'da verdiği vaazlar o kadar tesir etmişti ki her seviyeden insanın yer aldığı 20 bin kişiden oluşan bir ordu meydana geldi. Birinci Haçlı Seferi kaynağı Raimundus Aguilers'in ifadesiyle ordu köylü güruhundan oluşmaktaydı.⁶ Bu ordu silah, at ve her tür donanıma sahip olup, kadınlar ve çocuklarda onlara eşlik etmekteydi. Anna Komnena'nın bildirdiğine göre, sayıları kum tanelerinden ve gökteki yıldızlardan daha çok olan orduda bulunanların hepsinde sefere katılmanın mutluluk ve sevinci görülmekteydi.⁷ Pierre ve ordusu Macaristan⁸ üzerinden Bizans İmparatorluk toprağı olan Belgrad'a ardından Niş, Sofya, Filibe ve Edirne üzerinden 1096 yılı Temmuz sonu veya Ağustos başlarında başkent İstanbul'a geldi.⁹

Haçlıların gelişi öncesi İmparator Aleksios çok tedirgindi. Çünkü Batılıların nasıl insanlar olduklarının farkındaydı. Onların anlaşmalara uymayan, söz dinlemeyen, yağmacı ve para düşkünü bir yapıya sahip olduklarını yıllarca tecrübe etmişti. İmparator, Türklerle mücadelesini sürdürebilmek için Batı'dan sadece ücretli asker talep etmiş, oysa bu talep Batı tarafından kalabalık ordularla karşılık bulmuştu. İmparatorun yaşadığı kaygı ve tedirginliği Bizans halkı da taşımaktaydı. Üstelik Haçlıların gelişi öncesi yaşanan çekirge istilası bu kaygıyı daha da çok artırmıştı. Çekirgeler buğdaylara zarar vermezken, bağları yerle bir etmişlerdi. Halk bu olayı başlarına gelebilecek kötü olayların işareti olarak görmekteydi. Ancak devlet ağırlığını koyarak halkın bu şekilde düşünmesine fırsat vermedi. Konu ile ilgili yapılan açıklama haçlıların buğday olarak görülen iyi Hristiyanlara yani kendilerine bir şey yapmayacağı ancak üzüm ve şarap ile sarhoş oldukları düşünülen ve bu sebeple bağ olarak algılanan Müslümanlara zarar vereceği şeklinde verilerek halkın rahat nefes alması sağlandı.¹⁰

⁶ Raimundus Aguilers, *Historia Francorum qui Ceperunt Iherusalem*, RHC. occ., III, III, s. 240, trc. J. H-L. L.Hill, *Raymond d'Aguilers*, Philadelphia 1968, s. III, 27. Ayrıca bkz. S. Runciman, *The First Crusade*, Cambridge 2000, s. 52 vd.

⁷ AnnaKomnena, *a.g.e.*, s. 304.

⁸ Macar Kralı Koloman, Pierre ve Haçlı ordusuna hoş görülü davrandı. Ancak ülkesine saldırı ve yağma olduğunda karşılık vereceğini bildirdi. Ordu, Semlin şehrine geldiğinde hiç de hoş olmayacak davranışlarda bulundu ve şehre saldırarak iç kaleyi ele geçirdi. Bu sayede bol miktarda erzak temin eden Haçlılar şehirde büyük bir kıyım yaparak çok sayıda Macar'ı katlettikten sonra Sava Nehri'ni geçip imparatorluk şehri Belgrad'a geldi.

⁹ İmparatorluk toprağı Belgrad'tan itibaren Pierre ve ordusunun talan ve yağma hareketleri başladı. İmparatorluk bölge valisi Niketas bu güruhu engellemeye çalışarak pek çok Haçlıyı öldürdü. Anlaşıldığı kadarıyla Niş'ten itibaren Pierre ve ordusu ile ilgili bilgiler ayrıntılı olarak başkent İstanbul'a iletili ve Sofya'ya gelen imparatorluk birliklerinin eşliğinde Haçlıların yola devam etmesi sağlandı.

¹⁰ Anna Komnena, *a.g.e.*, s. 304. Krş. Runciman, *Haçlı Seferleri*, I, 91.

İmparatorlukta neredeyse tüm dönemler boyunca sadece çekirge istilası değil, pek çok doğa olayı

Haçlıların yol boyunca özellikle imparatorluk topraklarında yaptıkları saldırı, yağma ve cinayetler onların nasıl bir ruh ve karaktere sahip olduklarını göstermekteydi. İmparator Aleksios tüm bunları bilmesine rağmen yine de başkente gelen bu haçlı ordusunu çok iyi karşıladı ve bir süre başkentte surların dışında, ikamet etmelerini sağladı. Bu süreçte imparator bizzat sarayında Pierre'i ağırladı ve kendisi ile Haçlı Seferi hususunda görüşmelerde bulundu. Pierre, imparatorla görüşmesi esnasında Hristiyanlığa hizmetini, bu gaye için ülkesini nasıl terk ettiğini, yolda gelirken yaşadığı sıkıntıları anlatmış, arkadan gelecek kontlar ve dukler hakkında bilgi vermişti. Pierre'in kendisinden ne istediğini öğrenmeye çalışan Aleksios, ona imparatorluğun tüm görkem ve haşmetini göstermek için pek çok hediyeler vererek kendisine hayran kalmasını sağlamıştı. Ayrıca para verilmesini emretmişti.¹¹ İmparator bu görüşmeler esnasında edindiği izlenimden Pierre ve yanındaki güruhun Türkler karşısında hiçbir şey yapamayacak kadar beceriksiz olduklarını farketti. Üstün savaş yetenek ve taktiklerine sahip olan Türkler, bu haçlıları kısa sürede yok edebilirlerdi. Ancak imparator, Pierre'in kendisine bu hislerini belli etmedi. Aleksios, kızı Anna Komnena'nın kaydı ve Haçlı kaynağı *Gesta Francorum* ve Petrus Tudebotus'un bildirdiğine göre asıl ordular gelene kadar Pierre ve yanındaki Haçlıların Boğaz'ı geçmemelerini çünkü Türkleri yenecek güçleri olmadığını belirtti.¹²

İmparatorluk tarafından başkentte kaldıkları süre boyunca Haçlı ordusunun çok beğendikleri İstanbul'u dolaşmalarına müsaade edildi. Fakat Haçlılar tabiatlarındaki o kavgacı ve yağmacı ruhu burada da sergilemekten geri kalmadı. Şehrin binalarına, evlere ve kiliselere zarar vermekten, kiliselerin kurşunlarını sökerek halka satmaya çalışmaktan çekinmedi.¹³ Bu arada kendilerine daha önceden İstanbul'a gelmiş olan Fransız vaiz Gautier Sans-Avoir'un güçleri ile Kuzey İtalya ve Güney İtalya'dan insanlar da katılmıştı. İmparatorluk, Haçlıların bu hareketlerine mani olmaya çalışsa da durduramadı. İmparator Aleksios onların hareketlerinden rahatsız olup, başkente verdikleri zarardan hiddete kapılmıştı. Sonun-

da bir felaket habercisi olarak algılanabilmekte ve işledikleri günahlar yüzünden başlarına geldiğini düşünmelerine sebep olmaktaydı. Bkz. Bîrsel Küçüksipahioğlu, "IV-VII. Yüzyıllarda İstanbul'da Doğal Afetler", *Afetlerin Gölgesinde İstanbul*, ed. Sait Öztürk, İstanbul 2009, s. 1 vd.

¹¹ Albertus Aquensis, *a.g.e.*, RHC. Occ., IV, I, XV, s. 283, trc. s. 31. Krş. Runciman, *The First Crusade*, s. 57

¹² Anna Komnena, *a.g.e.*, s. 306; *Gesta Francorum et Aliorum Hierosolimitanorum*, RHC. occ., III, s. 121, trc. Rosalind Hill *The Deeds of the Franks and the other Pilgrims to Jerusalem*, Oxford 1979, s. 2 vd; Petrus Tudebodus, *Historia de Hierosolymitano Itinere*, RHC. occ., III, s. 11, trc. J. H. ve L. L. Hill *Peter Tudebode*, Philadelphia 1974, s. 17. Ayrıca bkz. Runciman, *Haçlı Seferleri*, I, s. 100; Jean Richard, *The Crusades c.1071-c.1291*, 1999, s. 41.

¹³ *Gesta Francorum*, RHC. occ., III, s. 121, trc. s. 3; Tudebodus, *a.g.e.*, RHC. occ., III, s. 11, trc. s. 17; Guibertus Novigentis, *a.g.e.*, RHC. Occ, IV, II, s. 143, trc. s. 43; Robertus Monachus, *Historia Iherosolimitana*, RHC. occ., III, s. 732, trc. Carol Sweetenham, *Robert the Monk's History of the First Crusade*, 2006, s. 84-85. Ayrıca bkz. Runciman, *The First Crusade*, s. 57.

da imparator bu Haçlı grubunun bir an önce Anadolu yakasındaki karargâha geçirilmesini emretti. Raimundus Aguilers, bu durumu Aleksios'un haçlılara ihaneti olarak görmekte, savaş sanatına alışık olmayan ve bölgeyi de çok fazla bilmeyen Pierre ve ordusunun Türklere karşı savunmasız bir şekilde Boğaz'ı geçmeye zorlandığını iddia etmektedir.¹⁴

6 Ağustos 1096'da boğazdan geçirilen Haçlılar yolda ilerlerken bile yağmacı ve taşkın hareketlerine devam etti. Evleri, kiliseleri tahrip edip yakarak, Hristiyan halka saldırıp öldürerek hareketlerini sürdürdü ve İzmit körfezini geçtikten sonra 1096 sonbaharında Yalova yakınındaki Kibotos (Civetot) askeri karargâhına geldi. Bu aynı zamanda onların Türkiye Selçuklu Devleti'nin sınırlarına geldiklerinin de göstergesiydi.¹⁵ İmparatorun emriyle haçlılar sıkıntı çekmesin diye mısır, şarap, peynir, yağ ve arpa yüklü gemiler buraya gönderildi ve tacirler uygun fiyatlarla onlara satış yaptı. Haçlılar erzak bolluğu yaşayarak sevinç içinde yaşantılarını sürdürürken imparatorun kesin emirleri de gelmeye devam etti. Aleksios gönderdiği elçilerle Pierre'e arkadan yola çıkmış bulunan büyük haçlı orduları gelene kadar bu karargâhta kalmalarını, hiçbir yere ayrılmamalarını ve Türklerle asla bir çatışmaya girmemelerini ısrarla yine tembihlemekteydi. Her ne kadar Pierre, imparatorun sözüne itaat edeceğini bildirse de yanında bulunan gürüha söz geçirmesi güç görünmekteydi. Zaten ilk andan itibaren Haçlılar Aleksios'un sözlerine aykırı hareket edeceklerini belli etmişlerdi. Zira Albertus Aquensis'in de dediği gibi bol yiyecek ve hareketsizlik onları ahlaksız ve saldırgan yapmış, bu yüzden etrafı talan etmeye, Türklerin hâkimiyetindeki bölgeye girerek hristiyan halkına ait sığır, öküz, koyun ve keçi sürülerini çalıp karargâha getirmeye ayrıca halka eziyet etmeye başlamışlardı.¹⁶ Pierre l'Hermite bunları engellemeye çalışsa da sözünü geçiremedi.

Haçlılar bundan sonra Eylül ayından itibaren tamamen Türklerin topraklarına girdi ve Türkiye Selçuklu başkenti İznik ve civarına saldırılarda bulundu. Yaklaşık 7300 olduğu ifade edilen bir Fransız Haçlı grubu İznik önlerine kadar gelerek Türklerle ait hayvan sürülerini çalıp, Hristiyan tebaya yine zalimce davrandı. Anna Komnena'nın ifadesine göre bebekleri mızraklara geçirip kızartarak yerken, büyüklere de akla hayale gelmeyecek işkenceler yapıldı.¹⁷ Görüldüğü üzere Haçlıların Doğulu din kardeşlerine yardım etme gibi bir gayelerinin olmadığı açıkça anlaşılmaktadır. Her ne kadar Papa Urbanus, Clermont Konsili'nde Batılıları Doğu'daki din

¹⁴ Raimundus Aguilers, *a.g.e.*, *RHC. occ.*, III, s. 240, trc. s. 27.

¹⁵ *Gesta Francorum*, *RHC. occ.*, III, s. 121-122, trc. s. 3; Robertus Monachus, *a.g.e.*, *RHC. occ.*, III, s. 733, trc. 85; Anna Komnena, *a.g.e.*, s. 306. Ayrıca bkz. Richard, *a.g.e.*, s. 48; Demirkent, *Sultan I. Kılıç Arslan*, s. 21.

¹⁶ Albertus Aquensis, *a.g.e.*, *RHC. Occ.*, IV, I, XV-XVI, s. 283 vd, trc. s. 31 vd. Ayrıca bkz. Runciman, *a.g.e.*, I, s. 100.

¹⁷ Anna Komnena, *a.g.e.*, s. 306.

kardeşlerini Türklerin elinden kurtarmaya çağırır da sefer esnasında papanın bu sözlerine hiç itibar edilmediği net olarak tespit edilmektedir.

Haçlı kaynaklarının Süleyman diye bahsettiği Türkiye Selçuklu Sultanı I. Kılıç Arslan muhtemelen ilk kez Haçlıların varlığından bu şekilde haberdar oldu ve onların üzerine bir birlik gönderdi. Ancak istenen netice sağlanamadı. Fransızlar ele geçirdikleri ganimetleri Kibotos'taki karargâha götürerek arkadaşlarına ve Bizanslı gemicilere satarken, neşe içinde kendilerine ziyafet vermeyi de unutmadı. Fransızların bu hareketleri grup içinde yer alan Almanları şaşırttı hatta kıskanmalarına ve kavga etmelerine yol açtı. Sonunda onlarda Fransızlar gibi ganimet ele geçirebilmek hevesine kapılarak 3000 veya 6000 kişiden oluşan Alman ve İtalyan Haçlı grubuyla birlikte liderleri Rinaldo (Rainaldus) idaresinde yola çıkıp İznik ve civarına hücum ettiler. Bu bölgede yer alan Kserigordon adında bir kaleyi zapt ederek içinde yaşayanları kılıçtan geçirip öldürdüler. Kale muhtemelen ormanlık alanda, tepe üzerinde mühim bir yerde olup, içi yiyecek maddeleriyle doluydu. *Gesta Francorum* ve Tudebotus'un kaydına göre kalede bol miktarda tahıl, şarap, et ve başka şeyler bulunmaktaydı. Haçlılar yiyecekleri görünce çılgına döndü ve bu kaleyi ileride yapacakları başka saldırılar için kullanmayı düşündü. Sultan Kılıç Arslan, kemik veya boynuzdan yapılmış ok ve yayı çok iyi kullanabilen tecrübeli 15.000 Türk askerini yanına alarak kaleyi ele geçirmek için uğraştı. Anna Komnena'ya göre ise İlhan unvanını taşıyan Muhammed isminde komutanı ile birlik yollayarak karşılık vermeye ve kaleyi zapt etmeye çalıştı.¹⁸ Türk birlikleri Eylül ayı sonlarında kale önüne gelerek beklemeye başladı. Bu arada Rinaldo'nun Türklere kurduğu tuzak akamete uğratıldı. Türkler kuşatma altına aldıkları kale içindeki Haçlıları ok atışlarıyla çaresiz bırakmakta onlara korku salmaktaydı. Kserigordon'un suyu kale dışında bir kuyu ile başka bir kaynaktan sağlandığından Türklerin burayı ele geçirmesi zor olmadı. Bu sebeple kale içinde bulunan Haçlıların susuzluktan çok sıkıntı çektikleri görüldü. Etrafta ne buldularsa suyundan yararlanmaya başladılar. *Gesta Francorum* ve Tudebotus'un dediğine göre atlarını ve eşeklerini keserek kanını içmekten çekinmedikleri gibi kıyafetlerini lağımlara sarkıtıp suyunu içmeye çalıştılar. Üstelik nemli toprakları kazıp, içine yatarak üstlerini toprakla kapatıp serinlemeyi denediler. Hatta birbirlerinin avuçlarına idrarlarını yapıp içmek suretiyle susuzluklarını giderdiler. Bu arada din adamları Haçlılara cesaret verici konuşmalar yaparak morallerini yüksek tutmaya uğraştı. Kuşatma sekiz gün sürdü ve sonunda Haçlılar teslim olmak zorunda kalarak kalenin kapılarını açtılar. Bir başka rivayete göre ise Türkler kale önüne yığıdıkları odunları ateşe vermek suretiyle onların teslimini sağladı. Reisleri Rinaldo'ya dinini terk etmesi karşılığında

¹⁸ *Gesta Francorum*, RHC. occ., III, s.122, trc. s. 3; Tudebotus, a.g.e., RHC. occ., III, s. 11-12, trc. s. 18; Guibertus Novigentis, a.g.e., RHC. Occ, IV, II, s. 144, trc. s. 44; Albertus Aquensis, a.g.e., RHC. Occ., IV, I, XVI-XVII, s. 284 vd, trc. 33 vd; Anna Komnena, a.g.e., s. 306-307. Ayrıca bkz. Runciman, *The First Crusade*, s. 58.

yaşamalarına müsaade edileceği ifade edildi ve o da bunu kabul etti. Rinaldo başta olmak üzere din değiştirenler esir olarak Horasan, Halep, Antakya ve diğer bölgelere gönderilirken, diğerleri dinlerini değiştirmedikleri için katledildi.¹⁹

Haçlıların bu yenilgisi 1096 Ekim başlarında Türklerin yolladığı iki casus tarafından Kibotos'taki karargâha Alman haçlıların zaferi şeklinde ulaştırıldı. Hatta onların İznik'i bile ele geçirdiği, şehrin zenginliklerini aralarında paylaştıkları söylendi. Aldıkları bu haber Haçlıları öylesine sevindirdi ki adeta kendilerinden geçmelerine neden oldu. Üstelik karargâhtan ayrılarak İznik'e doğru disiplinsiz bir şekilde gitmek için hazırlandıkları görüldü. Onların bu halini Anna Komnena tamahkârlıkla açıklamakta, bir ülkeye saldırmaya karar verdikleri zaman Batlıları durdurmanın imkânsız olduğunu, akıl vermenin bile onlara tesir etmediğini söylemektedir. Fakat tam bu sırada Kibotos'a Almanların yenilgiye uğradığı ve kendilerinin kandırıldığı haberi ulaştı. Bu sefer korku, endişe ve derin keder içinde ne yapacaklarını bilemez bir halde beklemeye karar verdiler. O esnada Pierre karargâhta yoktu, imparatorun yardım alabilmek için başkent İstanbul'a gitmişti. Bu sebeple kendi aralarında bir toplantı yaptılar. Gautier Sans Avoir intikam alınmasını yasakladı ve Pierre'in tavsiyelerinin hâla devam ettiğini söyleyerek onun sekiz gün içinde dönmesinin beklenilmesini istedi. Ama Gautier gibi düşünmeyenler bir an evvel Türklere karşı konulması gerektiğini belirtmekteydi. Sekiz gün geçmiş ve Pierre hâla imparatorun izin alamadığı için geri dönmemişti. Sonunda itirazlara rağmen tek bir fikirde birleşildi ve Kserigordon'un öcünün alınmasına karar verildi. Zaten bu esnada Türklerin Kibotos'a doğru geldiklerine dair haber ulaşmıştı. Sonunda Haçlılar Türklere karşı yürümeye karar verdiler ve borazanlar çalarak savaş için hazırlanılmasını emrettiler. 21 Ekim 1096'da 20000 veya daha da fazla olduğu ifade edilen güç ile Kibotos'taki karargâhtan ayrılarak yola çıktılar. Geride bıraktıkları sadece yaşlılar, hastalar, rahipler, kadınlar ve çocuklardı.²⁰

Haçlıların geldiğinden haberdar olan Türkler onları İznik'e doğru giderken bu istikamette bulunan ve Kibotos karargâhına 5 km. uzaklıkta olduğu söylenen Drakon Vadisi'nde pusuya yatmış halde beklemekteydi. Büyük bir gürültü ve yığara içinde yol alan, bağırarak övünen Haçlılar Drakon'a geldiklerinde ansızın Türklerin ok yağmurları üzerlerine yağmaya, atların üzerinden düşmeye başladılar. Çaresizlik ve endişe içinde, şaşkın bir halde oradan oraya koşuşturdular. Hz. İsa'yı anmak suretiyle moral bulmaya çalıştılar. Türklerin disiplinli strateji ve taktikleriyle ilk kez bu kadar yakından karşılaşan Haçlıların çoğu hayatını kaybet-

¹⁹ *Gesta Francorum*, RHC. occ., III, s. 122, trc. s. 3 vd; Robertus Monachus, *a.g.e.*, RHC. occ., III, s. 733, trc. 85; Tudebotus, *a.g.e.*, RHC. occ., III, s. 12, trc. s. 18-19; Guibertus Novigentis, *a.g.e.*, RHC. Occ, IV, II, 144, trc. s. 44; Albertus Aquensis, *a.g.e.*, RHC. Occ., IV, I, XVII, s. 285 vd, trc. s. 35 vd. Krş. Runciman, *a.g.e.*, I, s. 101; aynı yazar, *The First Crusade*, s. 59.

²⁰ Anna Komnena, *a.g.e.*, s. 307; Albertus Aquensis, *a.g.e.*, RHC. Occ., IV, I, XVIII-XIX, s. 286 vd, trc. s. 37-38. Ayrıca bkz. Runciman, *Haçlı Seferleri*, I, s. 101-102; Demirkent, *Sultan I. Kılıç Arslan*, s. 22.

ti. Ölenler arasında önde gelen liderleri de yer almaktaydı. Mesela, Gautier Sans Avoir bunlardan biriydi ve ok darbeleriyle delik deşik edilmiş bir halde bulunmuştu. Kurtulmayı başaran Haçlılar korku ve panik içinde Kibotos'taki karargâha doğru kaçmaya çalıştı. Hiçbir şeyden haberi olmayan karargâhtakilerin bir kısmı uyumakta, bir kısmı hasta yatmakta, din adamlarından bazıları da dua etmekteydi. Haçlılar arkalarında kendilerini takip eden Türklerle birlikte birdenbire Kibotos karargâhına girdiler. Burada bulunanların çoğu kısa sürede öldürüldü. Savunmasız durumdaki çocuklar ve kadınlar esir alınarak hayatları bağışlandı ve esir olarak gönderildi. Raimundus Aguilers, esir alınan haçlıların Türkler tarafından kendi ülkelerine gönderildikleri ve buralarda haçlıların savaşmadığının ilan edildiğini hayıflanarak dile getirmektedir.²¹ Türkler, Kibotos'taki karargâhtan para, at, katır, kıymetli eşyalar ve giysileri ele geçirmişlerdi. Bir kısım Haçlı tepelere doğru kaçarak kurtulmaya çalışırken, bir kısmı da Kibotos'taki deniz kıyısı yakınlarında bir saraya veya kaleye sığınarak kendilerini korumaya çalıştı. Buraya sığınanların 3000 kişi olduğu ifade edilmekte ve kendilerini savunmak için çok zorlandıkları söylenmekteydi. Zira bu yerin kapıları olmadığından, sığınanlar hem kalkanlarıyla hem de etraftan buldukları ağaçlardan istihkâmlar yapmak suretiyle kendilerini korumaya çalışmaktaydı. Akşama doğru durum başkent İstanbul'a bildirildi. Aleksios hemen gemiler göndererek hayatta kalan Haçlıların İstanbul'a getirilmesini sağladı. Gelenlerin başkentten civarına yerleştirilmelerini emretti. Tudebotus'a göre, Aleksios Haçlıların yenilmesine çok sevinmiş, onların gemi ile Boğaz'ın öbür tarafına geçirilmesini yani başkente getirilmelerini istemişti. Kibotos karargâhında onlardan kalan silahların da alınmasını emretmişti.²² Anna Komnena, savaşta ölenlerin çokluğundan bahisle bunların geniş bir alana yayıldığını belirtmekte, aynı zamanda babası Aleksios'un nasihatlerini dinlemediği için Pierre'e kızdığını, bu yüzden istenmeyen olaylarla karşılaşmalarını söylediğini kaydetmektedir, Pierre'in ise buna cevabı, felaketi kendisinin değil, hırsız ve eşkıya olarak tanımladığı Haçlıların yaptığı şeklinde olmuştur.²³

Drakon Vadisi binlerce haçlının mezarı oldu. I. Kılıç Arslan liderliğindeki Türkler bu savaş ile çok büyük bir zafere imza atmış ve daha ilk temaslarında Haçlıları perişan etmişlerdi. Pierre öncülüğünde gerçekleştirilen ve "Halkın Seferi" olarak adlandırılan bu seferle Türkler daha en başında Haçlılara bu toprakların sıradan topraklar olmadığını, buradan geçmenin kolay olamayacağını göstermişlerdi.

²¹ Raymond Aquilers, *a.g.e., RHC. Occ., III, s. 240, trc. s. 27.*

²² *Gesta Francorum, RHC. occ., III, s. 122-123, trc. s. 5-6; Tudebotus, RHC. occ., III, s. 13, trc. s. 20; Albertus Aquensis, a.g.e., RHC. Occ., IV, I, XIX-XXII, s. 286 vdd, trc. s. 39 vdd. Krş. Runciman, Haçlı Seferleri, I, s. 102-103; Demirkent, Sultan I. Kılıç Arslan, s. 23. Drakon Savaşı ile ilgili ayrıca bkz. Erkan Göksu, "Haçlıların Anadolu'daki İlk Faaliyetleri ve Kırkgeçit (Drakon) Savaşı (1096), Ekev Akademi Dergisi, 39 (Bahar 2009), s. 363-370.*

²³ Anna Komnena, *a.g.e., s. 308.*